

Refugio's in 13 Friese kerken

Huisregels

1. **Pelgrimspas:** Maak je gebruik van één van de 13 deelnemende refugio's in een kerk, dan dien je in het bezit te zijn van een van de volgende "documenten":
 - a. Een pelgrimspas van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob (NGSJ)
 - b. Een pelgrimspas van een buitenlandse zusterorganisaties van het NGSJ.
 - c. Een stempelkaart van de Stichting Jabikspaad Fryslân.
 - d. Een stempelkaart van de Camino der Lage Landen.
 - e. Donateurs van de Stichting Alde Fryske Tsjerken (SAFT) kunnen van een refugio gebruik maken op vertoon van het magazine van SAFT.
 - f. Met een stempelkaart/routeboekje van het Odulphuspad kun je terecht in de vier kerken, die aan dit pad gelegen zijn. Dat zijn de PKN kerk van Nijland en de SAFT kerken in Jorwert, Boksum en Blessum.
2. **Aanmelding:** Minimaal 24 uur van tevoren telefonisch even overleggen met de contactpersoon van de kerk over beschikbaarheid en sleuteladres.
3. **Seizoen:** Vanaf maart tot en met september toegankelijk.
4. **Verblijfstijd:** Aankomst na 18.00 uur; vertrek vóór 10 uur.
5. **Capaciteit:** Onderdak voor maximaal vier pelgrims.
6. **Slaapzak:** Houdt er rekening mee dat je zelfvoorzienend bent en in elk geval beschikt over een slaapzak. In de kerk zijn 4 veldbedden.
7. **Eten/drinken:** Soms is er in de buurt van de kerk iets te regelen of bij de plaatselijke horeca of zijn er vrijwilligers van de SAFT/PC's (plaatselijke beheerscommissies) of de kerkenraad, die een ontbijt of warme maaltijd kunnen aanbieden. Informeer bij de contactpersoon van de kerk.
8. **Refugio icoon:** De deelnemende kerken zijn herkenbaar door het internationale blauw-gele icoon van "Pelgrims voor pelgrims".
9. **Prijs:** De kosten bedragen tussen de € 15,-, inclusief ontbijt: € 20,- p.p.p.n.
10. **Voorzieningen:** Er is water en een toilet aanwezig; geen douche.
11. **Verboden:** Niet koken en roken in de kerk. Geen kaarsen branden.
12. **Aansprakelijkheid:** kerken zijn verzekerd; echter niet voor alles. Wees je er van bewust dat schade die je veroorzaakt mogelijk verhaald kan worden op je aansprakelijkheidsverzekering.

Kerken met refugio staan vermeld op de lijst van overnachtingsadressen van:

- Nederlands Genootschap van Sint Jacob: Zie: www.santiago.nl
- Stichting Jabikspaad: www.jabikspaad.nl
- Stichting Santiago aan het Wad: www.santiagoaanhewad.nl
- Sint-Odulphuspad; www.odulphuspad.nl
- Toeristische websites

Pelgrims en refugio's

Pelgrimeren doe je niet zomaar. Veel pelgrims hebben een bijzondere, dikwijls persoonlijke reden om op weg te gaan. Een pelgrim onderscheidt zich door het dragen van de pelgrimsschelp. Deze Jacobsschelp, die gevonden wordt aan de Spaanse kusten aan de Atlantische oceaan, nam men al sinds de vroege Middeleeuwen mee naar huis als bewijs dat de tocht naar Santiago was volbracht.

Niet alleen pelgrims onderscheiden zich, ook de overnachtingsplekken waar men onderweg gebruik van maakt zijn bijzonder: de refugio's. Een woord dat letterlijk 'toevluchtsoord' of 'vluchtheuvel' betekent. In een refugio kunnen pelgrims te voet of op de fiets terecht tegen een geringe vergoeding of een "donativo", een vrijwillige bijdrage.

Refugio's bestaan in Europa al meer dan 1000 jaar en maken tot op de dag van vandaag deel uit van kloostergemeenschappen, kerken, pastorieën en publieke onderkomens van gemeenten. Met name in katholieke zuid Europese landen bestaat de traditie nog. Vroeger waren er in Nederland ook vele refugio's. Zo boden de kloosters onderdak voor reizigers en voor pelgrims op weg naar heilige plaatsen. Tegenwoordig zijn refugio's in Nederland een vrij onbekend begrip, zeker in Noord-Nederland. Pelgrims maken meestal gebruik van B&B's en logeeraadressen van "Vrienden op de Fiets".

In Fryslân wil Stichting Alde Fryske Tsjerken en een tweetal PKN kerken in 2018 ervaring opdoen met refugio's in kerken, langs of in de buurt van pelgrimsroutes.

Refugio's worden ook aangeboden door particuliere eigenaren. Zij zijn zelf pelgrim geweest en delen graag hun ervaringen met gasten. Ook zijn ze vaak goed bekend met lokale routes en bijzondere verhalen in hun eigen streek. Leden van het NGSJ kunnen gebruik maken van deze particuliere refugio's.

Refugio's spelen een rol in het delen van ervaringen en verhalen. En delen geeft verbinding.

Overnachten in kerken

Refugio's in Friese kerken zijn een initiatief van Stichting Santiago aan het Wad en Stichting Alde Fryske Tsjerken (SAFT) in het kader van Leeuwarden- Fryslân Culturele Hoofdstad 2018.

In 2018 fungeren Sint Jacobiparochie en Zwarte Haan niet alleen als beginpunt van de Friese pelgrimsroute Jabikspaad, maar ook als eindpunt van de nationale pelgrimsestafette Camino der Lage Landen: 'Santiago aan het Wad'. Het biedt de mogelijkheid om de eeuwenoude traditie van Europese pelgrimswegen 'naar Fryslân te halen' en de aandacht van pelgrims te vestigen op de rijke afwisseling van cultuur- en streeklandschap in Fryslân. De ontwikkeling van dit landschap gaat terug tot (vroeg-) middeleeuwse tijden toen tientallen kloosters (ruim 50 in totaal!) in dit gewest de basis legden voor het in cultuur brengen van zeekelegebieden, veen- en zandgronden. Bij de protestantse Reformatie in de 16^e eeuw (1580) gingen alle kloostergebouwen verloren. Wat bleef was het landschappelijk resultaat van hun werk. Indachtig het credo : "Terar dum prosim : ik moge verteren als ik maar nuttig ben." (lijfspreuk Cisterciënzer monniken van klooster Claercamp bij Rinsumageest).

Nergens anders in Europa bevinden zich zoveel laatmiddeleeuwse kerken als in de Fries-Groningse kuststrook van de Waddenzee. Oude romaanse kerken bepalen overdag de 'skyline' van het open landschap. 's Nachts is het waddengebied een van de weinige streken in Nederland en noord Europa waar de sterrenhemel - vroeger een navigatiemiddel van de pelgrim – nog als vanouds is te beleven.

Veel kerken maken al meer dan 30 generaties deel uit van de lokale gemeenschap; de kerk was van iedereen. De toren wees niet alleen naar de hemel, maar bezat ook een stevig fundament in de aarde. In geval van nood – zoals overstromingen – waren kerken op terpen en wierden letterlijk de enige veilige vluchtheuvel in het noorden. Boeren zochten zelfs met hun vee soms toevlucht in de kerk.

Refugio's in Friese kerken maken het mogelijk om dit historisch erfgoed op een bijzondere wijze te beleven. Het wekken van nieuwe publieke belangstelling voor kerkgebouwen is een doelstelling van Stichting Alde Fryske Tsjerken. Oog voor de landschappelijke en maatschappelijke omgeving is de aanleiding om samenwerking te zoeken met verwante organisaties en gemeenten. SAFT heeft zelfs een Friese naam voor refugio in de kerk: "tsjemping". Een samentrekking van tsjerke (kerk) en camping.